

СУЧАСНЫ РАДЫЁЭФІР: СПЕЦЫФІКА, РОЛЯ І ТЭНДЭНЦЫІ РАЗВІЦЦЯ Ў МІЖКУЛЬТУРНАЙ КАМУНІКАЦЫІ

А. М. Кавалеўскі

*Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт,
бул. Кальварыйская, 9, 220004, г. Мінск, Рэспубліка Беларусь,
rybaart@yahoo.com*

Разглядаюцца пытанні трансфармацыі і ўніверсалізацыі сучаснага радыёвяшчання, катэгорыі ацэнкі аўтарскага паведамлення ў радыёэфіры, разуменне, ацэнка і асэнсаванне радыёпраграм. Дзякуючы выкананню сваіх функцый радыёстанцыі забяспечваюць сталы працэс пашырэння круга-гляду аўдыторыі, пазнання аўдыторыяй навакольнага свету, фарміравання ў аўдыторыі талерантнага стаўлення да іншых культур і кампетэнцыі ў адносінах да разнастайных культур.

Ключавыя словы: радыё; аўтарскае паведамленне; культурная прастора; талерантнасць; асвета; камунікацыя; аўдыторыя; інфармацыйная нагода; інтэрактыўнасць; інтэграцыя; грамадскасць; жанр.

MODERN RADIO BROADCAST: SPECIFICS, ROLE AND DEVELOPMENT TRENDS IN INTERCULTURAL COMMUNICATION

A. M. Kavaleuski

*Belarusian State University,
9, Kalvariyskaya Str., 220004, Minsk, Republic of Belarus
Corresponding author: A. M. Kavaleuski (rybaart@yahoo.com)*

The issues of transformation and universalization of modern radio broadcasting, the category of author's message on the air, understanding, evaluation and comprehension of radio programs are considered. Through the performance of their functions, radio stations provide a constant process of broadening the horizons of the audience, the process of understanding the world around the audience, the process of forming a tolerant attitude towards other cultures among the audience.

Key words: radio; author's message; cultural space; tolerance; education, communication; audience; information occasion; interactivity; integration; public; genre.

Пад функцыянаваннем радыёстанцыі у асвятленні праблем міжкультурнага ўзаемадзеяння можна разумець прадуктыўнасць штодзённай працы па інфармацыйна-камунікатыўнай дзейнасці ў адносінах да грамадства. Дзякуючы выкананню сваіх функцый радыёстанцыі забяспечваюць сталы працэс пашырэння кругагляду аўдыторыі, пазнання аўдыторыяй навакольнага свету, фарміравання ў аўдыторыі талерантнага стаўлення да іншых культур і кампетэнцыі ў адносінах да разнастайных культур; наогул, усе функцыі радыёжурналістыкі, якія выконваюцца адносна фарміравання ў аўдыторыі кампетэнтнасці па розных культурных праявах, можна падзяліць на тры асноўныя блокі:

1. Інфармацыйныя функцыі.
2. Функцыі кіравання грамадствам.
3. Культурна-асветніцкія функцыі.

Пад час выканання інфармацыйных функцый радыёстанцыя мае на мэце данесці да аўдыторыі навіну, якая можа заключацца, напрыклад, у адкрыцці новай сцэны якога-небудзь тэатра альбо пастаноўцы новага спектакля. У дадзеным выпадку вельмі важна данесці да аўдыторыі значнасць дадзенай культурнай падзеі, прыцягнуць увагу да канкрэтнай культурнай з’явы ці праблемы, калі, напрыклад, гутарка ідзе пра адметную выставу, дзе адбываецца сінтэз розных культур.

Інфармацыйная павестка дня фарміруе так званы «скелет» радыёстанцыі, тое, на чым грунтуецца ўся вяшчальная сетка. Таксама з дапамогай інфармацыйнай функцыі можа квітнець у радыёжурналістыцы і рэкламная функцыя, якая абавязвае радыёстанцыю добрасумленна, поўна і этычна рэкламаваць культурныя падзеі грамадства, заахвочваючы аўдыторыю да пазнання новых культурных тэндэнцый. Уласна інфармацыйная функцыя раскрываецца на прыкладзе інфармавання масавай аўдыторыі пра ўсе значныя падзеі ў свеце, краіне, рэгіёне. У аснове інфармацыйнай функцыі радыёжурналістыкі заўсёды знаходзяцца:

- 1) навіна – паведамленне пра раней невядомую падзею, з’яву;
- 2) факт – рэальная падзея, якая адбылася або плануецца.

Ядром любога інфармацыйнага паведамлення з’яўляецца інфармацыйная нагода. Гэта значыць, што падзея заслугоўвае ўвагі журналістаў і аўдыторыі дзякуючы самому факту таго, што адбылося (спантанная, непадрыхтаваная падзея), альбо дзякуючы таму, што падзея толькі мае адбыцца (калі яна мае запланаваны характар).

У комплекс функцый кіравання грамадствам уваходзяць такія функцыі: камунікатыўная, інтэграцыйная, выяўлення і фарміравання грамадскага меркавання і выхаваўчая. Дзякуючы камунікатыўнай функцыі, якая рэалізуецца радыёвяшчаннем, у грамадстве забяспечваецца сталае рэгуляванне культуры сацыяльных адносін і фарміруецца камунікатыўная прастора, у межах якой кожны чалавек можа падзяліцца сваім меркаваннем адносна той ці іншай культурнай праблемы з любым іншым чалавекам, а таксама пачуць меркаванне кампетэнтнага ў гэтай галіне спецыяліста.

Масавая камунікацыя і, у прыватнасці, радыёвяшчанне забяспечвае на падмурку складзенага культурнага досведу магчымасць камунікацыі паміж усімі суб'ектамі сацыяльнага працэсу. Камунікатыўная функцыя дазваляе грамадзянам дасягаць узаемапаразумення і знайсці агульныя інтарэсы шляхам асвятлення міжкультурнай праблематыкі на радыё з дапамогай перадач-дыялогаў, перадач-дыскусій, аналітычных праграм, ток-шоў, перадач з удзелам экспертаў.

У сучасным свеце ўжо звыклай з'явай стала прысутнасць элементаў інтэрактыўнасці ў класічным радыёэфіры. У кожнага чальца радыёэфіру ёсць магчымасць датэлефанавацца ў студыю ў жывым эфіры, пакінуць свой каментарый на сайце, прычым яго могуць прачытаць у жывым эфіры. Пад уплывам інтэрактыўнасці аўдыторыя здольная павярнуць рэчышча і тэматыку ў той бок, які ёй цікавы.

Інтэграцыйная функцыя заключаецца ў магчымасцях журналістыкі прыцягваць увагу соцыуму да самых актуальных пытанняў грамадскага і палітычнага жыцця, напрыклад, да аднаўлення муроў старога замку ў Гродна. Такім чынам, грамадства, мае магчымасць паяднацца для дасягнення агульных мэтай і задач, напрыклад, для захавання помнікаў культурнай спадчыны. Шляхам агучвання зладзённых і актуальных праблем у галіне культуры на радыё, аўдыторыя аб'ядноўваецца і прымае агульныя верныя рашэнні ў галіне міжкультурнага ўзаемадзеяння.

У выніку рэалізацыі на радыё функцый выражэння і фарміравання грамадскага меркавання эксперты, навуковыя дзеячы і проста ўплывовыя асобы атрымліваюць магчымасць выражэння асабістага меркавання ў шырокай аўдыторыі. Уступаючы ў актыўную палеміку ў радыёэфіры, вядомыя асобы фарміруюць накіраванасць мыслення аўдыторыі, тлумачаць аўдыторыі шматлікія аспекты культуры,

якія звыклы чалавек не здольны зразумець. Дзякуючы прысутнасці экспертаў на радыё людзі атрымоўваюць рэчаіснасць у расшыфраваным выглядзе, што дазваляе звесці да мінімуму працэнт перадудзятых адносінаў да культурных праблем у сучасным грамадстве.

Выхаваўчая функцыя заключаецца ў магчымасцях СМІ фарміраваць разнастайна развітую асобу чалавека, даваць яму мадэлі паводзін, г. зн. тыя прыклады прафесійнага і творчага самавыяўлення людзей, якім бы ён сам мог прыпадабняцца ў сваім уласным жыцці. І ў гэтым сэнсе выхаванне тычыцца не толькі выхавання дзяцей, падлеткаў, юнакоў і дзяўчат. Гэта і ўплыў на дарослую аўдыторыю і, перадусім, мастацкімі перадачамі на тэлебачанні і радыё пазнавальнага характару – канцэртамі, спектаклямі, паведамленнямі са свету навукі і тэхналогій, з досведу адукацыі, культуры, спорта. Выхаванне асобы сродкамі радыёжурналістыкі – незаўважны, карпатлівы і вельмі тонкі працэс.

Блок культурна-асветніцкіх функцый складаюць эстэтычная і асветніцкая функцыі. Эстэтычная функцыя дазваляе чалавеку арыентавацца ў бязмежным свеце мастацтва, беспамылкова разрозніваць яго прыўкрасныя і пачварныя якасці, адрозніваць у любым выглядзе высокае і нізкае ў любым творы культуры. СМІ не толькі здольныя адказаць на важныя пытанні эстэтычнай вартасці і карыснасці мастацтва для чалавека (напрыклад, у жанры рэцэнзій), але і даць узоры, эталон высокага і нізкага ў літаратуры, музыцы, жывапісу, скульптуры і архітэктуры. На радыё гэтыя ўласцівасці праяўляюцца, напрыклад, на ўзроўні вяршання спектакляў, пастановак, канцэртнага выканання.

Радыёвяшчанне становіцца не толькі барометрам эстэтыкі як спецыфічнага вымяральніка твораў мастацтва, але і папулярызатарам своеадмысловага эстэтычнага густу, прышчапіць які на базе айчынай і сусветнай мастацкай прасторы здольныя аўдыявiзуальныя СМІ і, у прыватнасці, радыё.

Калі казаць аб асаблівасцях адукацыйнай функцыі радыёжурналістыкі ў асвятленні міжкультурнага ўзаемадзеяння, то, безумоўна, чалавек можа даведацца шмат што новага і цікавага з набытку іншых культур. Ён можа даведацца пра новыя спектаклі і пастаноўкі, пра новыя музейныя экспанаты і музычныя калектывы. Калі слухач не разумее сэнсу некаторых твораў мастацтва, эксперты на радыё дапамогуць яму зразумець пасыл, задуму і спосаб

рэалізацыі аўтарскай задумы. Дзякуючы адукацыйнай функцыі на радыё журналістамі рыхтуюцца асветніцкія і пазнавальныя матэрыялы рознай жанравай накіраванасці: ад інтэрв'ю да рэпартажу.

Радыё, з моманту свайго стварэння, разумеецца як сродак вясчання, які перадае сігнал на пэўную адлегласць. Пры гэтым сеткавае радыё не мае ніводную з гэтых тэхнічных характарыстык. Гэта стала магчымым толькі дзякуючы тэхналогіі, якая нясе ў сабе гукавую інфармацыю праз інтэрнэт і атрымання яе праз камп'ютары з дапамогай тэлекамунацыйнай інфраструктуры.

Тэмпамі сучаснага грамадства такі інтэрнэт-кантэнт можа выйсці на новы ўзровень сучасных інавацый. Некаторыя сеткавыя радыёстанцыі ўжо дазваляюць слухачам ствараць уласныя праграмы перадач, дзе, у адрозненне ад звычайных радыёстанцый, абмежавання ў магчымасцях выбару кантэнту няма.